

1943. március 2. hete.

Gazdaságtan. VI. osztály.

A tanítás anyaga: A biztosítás.

Nevelési cél: Az ember védekezik minden olyan eseménnyel szemben, amely életét, egészségét, vagyonát, családjának megélhetését veszélyezteti.

Kapcsolás: Mezőgazdaságtannal a fagykár, jégkár elleni biztosítás. Egészségtannal: a baleset elleni biztosítás.

Megfigyelés: A mentők és tűzoltók, mint emberbaráti intézmény.

V á z l a t.

I. Előkészítés. a) Hangulatkeltés. Mindenkit érhet baleset. Ezek ellen nem védekezhetünk, de gondoskodhatunk arról, hogy ezek a balesetek ne okozzanak nekünk elviselhetetlen károkat.

b) Célkitűzés. Hogyan?

II. Tárgyalás. a) A bajokat és károkat nem sikerül teljesen elhárítani, csak arról lehet szó, hogy az ember a kárt okozó események vagyoni hátrányait elkerülje.

b) A biztosítás. Alapja: a kár felosztása. (A kár, ami egy embert ér, nagyszámú biztosított viseli.) Van *kölesönbiztosítás* = a kárt a biztosítottak maguk között osztják fel. Ha a kárt előre meghatározott díj ellenében a biztosító viseli, *díjbiztosítás* keletkezik.

A biztosítási díj nagyságának alakulása függ: a biztosított dolog veszélyességétől, a biztosítás idejétől.

Vannak biztosítások, ahol a kár bekövetkezése bizonytalan, van, ahol annak ideje bizonytalan (haláleset).

c) A biztosítás fajtái: tűzkár, jégkár, betörés, életbiztosítást magánvállalkozás látja el.

A biztosító társaságok működését a kereskedelmi törvény szabályozza, ennek ellenőrzését az 1923. évi VIII. t.c. megszigorította.

E szerint a biztosító magánvállalatok állami felügyelet alatt állnak = Biztosító Magánvállalatok M. Kir. Állami Felügyelő Hatósága.

Új biztosító vállalat csak az állami felügyelő hatóság engedélyével és csak mint rt. vagy kölesönös biztosító-szövetkezet (társaság) alakulhat. A biztosítás minden ágára (amellyel foglalkoznak) fejenként 200.000 P biztosítási alappal kell rendelkezniük.

III. Összefoglalás. A biztosítás hogyan osztja szét a károkat? A biztosítás fajtái? A biztosítás szervei.

1943. március 2. hete.

Olvasmánytárgyalás. VII. osztály.

A tanítás anyaga: Petőfi Sándor költészete.

Nevelési cél: a hazaszeretet, a családi érzés, a szerelem és a természetszeretet megéreztetése költészetében.

Vonatkozás: Történelem: 1848 márciusa. Természetszeretet: földrajz, a Kis-Kunság. Utazásai az ország minden táján.

Szemléltetés: Petőfi vándorútjai, térképen.

V á z l a t.

I. *Előkészítés.* a) Kapcsoló ismételtes. Petőfi életének felújítása.

b) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás.* a) *Családi költészete szorosan összefügg életével,* élete folyását költeményeiből is meg lehetne írni. Vonzó őszinteséggel szól élete nevezetesebb mozzanatairól. Megírja tanuló-korát, katona-életét, színész-élményeit, vándorlásait és szenvedéseit.

Gyöngéden szól, *szerető lélekkel ír édes anyjáról s szinte újból gyermek lesz, ha eszébe jut a szülői ház.* (Távolból. Füstbe ment terv. Anyám tyúkjá.)

Apja iránti szeretetébe szelíd humor vegyült. (Ellenkezése miatt.) Egy estém otthon. Apám mestersége és az enyém. (De az évek eloszlatták a félreértést. A jó öreg kocsmáros. Szüleimhez. Apja és anyja között osztotta meg szeretetét s hálás ragaszkodásra intette öcsét is. István öcsémhez. Később ő segítette apját, s amikor a szegény öregek teljesen tönkre mentek, ő tartotta el őket. Szüleinek halálát mélyen gyászolta: „Csókol-nám még lábuk nyomát is, mert engemet szívük vérével neveltek fel. (Szüleim halálára.)

b) *Szerelmi költeményei.* Csapó Etelka: Cipruslombok. (1845). Mednyánszky Berta. Végre 1846 szept. 8-án meglátja Nagykárolyban Szendrey Júliát, 1847 szept. 8-án sikerül nőül vennie. Az akadályok nem riasztják, sőt növelik szenvedélyét. Azon költemények, amelyeket *Júliához írt, a szerelmi költészet legszebb alkotásai.* (Minek nevezzem? Szeptember végén. Itt benn vagyok a férfikor nyarában... Itt van az ősz, itt van újra... Pacsirtaszót hallok megint...) Ezek a költemények mélyen átértett élmények búbajos visszhangjai: dalok, elégiák és ódák. (Ha Petőfi bókol: virágosó hull; ha ábrándozik: rózsaligetek illata kél szárnyra; ha borús lesz homloka: elsötétül az ég és távoli mennydörgés moraja hangzik.)

(Szendrey Júlia 10 nappal férje eltűnésének egy éves évfordulója előtt felesége lett Horvát Árpád egyetemi tanárnak. Maga is író volt.)

c) *Hazafias költeményei.* (Szabadság, szerelem, E kettő kell nekem, Szerelmemért feláldozom. Az életet, Szabadságért feláldozom Szerelmemet...) Reszkető megindultsággal gondol hazájára (Honfidal). Még bordalai egy részének is a hazafias érzelem ad nemesebb tartalmat. Boldognak mondja azt, aki meghallhat a szabadságért, a hazáért (Egy gondolat bánt engemet). Nemzeti dal. Rendületlenül hitte, hogy hazánknek boldogulnia kell. Míg régebbi lírikusaink reménytelenül szemlélték a

letűnt korok dicsőségét és kétségbeesve szemlélték a jelen idők sivárságát. Petőfi a jövőbe nézett. (Véres napokról álmodom.)

d) *Leíró és elbeszélő költészete.* A magyar pusztát ő tette híressé. Tájat festeni nem tudott senki úgy, mint Petőfi. A Nagy magyar Alföld gyönyörű képeivel gazdagította irodalmunkat. Legszebb leíró költeményei: Az Alföld, A Tisza, Kutyakaparó. Híres életképei: Megy a juhász számaron, Sári néni, Pál mester, Pató Pál úr.

Legszebb elbeszélő verses műve a János vitéz.

e) *Bordalai és népdalai* a tartalom és alak mesterkéetlen összhangját mutatják. Az előadás drámaisága, a dalkezdet festőisége, a természeti képek hangulatossága és a találó hasonlatok költői hangulatba ringatják az olvasót. (Befordultam a konyhára, A szerelem, a szerelem... Alku stb.)

III. Összefoglalás.

„Pusztá, pusztá, te vagy a szabadság képe,
És szabadság, te vagy lelkem istensége!
Szabadság, Istenem, még csak azért élek,
Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg.“

(A csárda romjai.)

Petőfi Sándor: A legnagyobb magyar lírikus, hozzáfogható kevés akad a világirodalom legnagyobbjai között is.

Irodalmunkba új tárgykört (családi) és új hangot (népies, könnyen érthető) hozott.

Költészetének legjellemzőbb vonása tősgyökeres magyarsága.

Dalaival megnemesítette a népdalt s megteremtette az igazi magyar műdalt.

Egyénisége egyenes, természetes, nyílt, őszinte. (Születésemkor a sors az őszinteséget bölcsőmbé tette pólyának s én elviszem magammal a kóporsóba szemfödélnek.)

Egyéniségének főjellemvonása: érzelmi feszültsége (Szíve, lelke mindig csordultig tele van érzelmekkel (Szabadságszeretet, hazaszeretet, földszeretet, barátság, szerelem, büszkeség, lelkesedés, áldozatkészség, türelmetlenség és gyűlölet minden iránt, ami a magyar fajnak és földnek ellensége — folytonosan váltakoznak benne.)

26 év elég volt neki arra, hogy felbecsülhetetlen szellemi örökséget hagyjon maga után!